

BENDROJO UGDYMO TARYBA

LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkui
Gerb.p.E.Jovaišai

2018-11-14 Nr.7

Švietimo ir mokslo ministrei
Gerb.p. J.Petrauskienei

Švietimo ir mokslo viceministrui
Gerb.p. G.Kazakevičiui

Ministro Pirmininko patarėjai švietimo, mokslo,
kultūros ir sporto klausimais
Gerb. U.Kaunaitei

DĖL BENDROJO UGDYMO TURINIO ATNAUJINIMO GAIRIŲ

Bendrojo ugdymo taryba (toliau – Taryba), atstovaudama įvairias švietimo dalyvių, organizacijų bei švietimu besidominčias interesų grupes bei veikdama pagal savo nuostatus, įpareigojančius pritarti Bendrojo ugdymo programoms bei teikti siūlymus įvairiais Bendrojo ugdymo klausimais, mano būtinu pareikšti bendrą savo nuomonę apie Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos 2018 11 05 m. viešai pristatytas Ugdymo turinio atnaujinimo gaires (toliau – Gairės)

2018 10 28 įvykusiame Bendrojo Ugdymo Tarybos posėdyje ŠMM viceministras Gražvydas Kazakevičius tarybos nariams pristatė Gairių rengimo faktą bei preliminarų jų turinį. Tarybos nariai išsakė keletą pastebėjimų, lūkesčių būsimo dokumento atžvilgiu. Gairių projekto darbinis variantas Tarybai buvo pateiktas 2018 spalio 29 vakare. Nariai su pateiktu variantu susipažino, tačiau oficialios nuomonės neišsakė, laukdami galutinio, koreguoto varianto. Jis tapo prieinamas 2018 11 05.

Tardamasi su jas delegavusiomis organizacijomis bei švietimo ekspertais ir praktikais, Taryba mano, kad:

- Taryba visiškai pritaria, kad būtinas Bendrojo ugdymo turinio atnaujinimas. Tarybos nuomone, Gairėse pakankamai aiškiai ir tiksliai atskleidžiamos pagrindinės Bendrojo ugdymo ir ugdymo turinio problemos bei kai kurios priežastys, sukeliančios minėtas problemas. Vis dėl to, nėra pateikiamas pagrindinis argumentas, kodėl Bendrojo ugdymo programas reikia atnaujinti – juk problemos nebūtinai sprendžiamos kažką atnaujinant. Nėra ir teiginio, sukonkretinančio, koks pagrindinis atnaujinimo tikslas, atnaujinimo kryptys ir siekiamybės. Gairių teiginys, kad atnaujinimu siekiama „užtikrinti sisteminių ugdymo pokyčių tęstinumą, atsižvelgiant į švietimo politikos prioritetus“ Tarybos nuomone, nėra atnaujinimą suponuojantis tikslas. Manytume, kad tikslas turi būti ambicingas, atspindintis Bendrojo ugdymo vertybinį pamatą, atliepiantis švietimo bendruomenės ir visos Lietuvos visuomenės lūkesčius ir kreipiantis visą atnaujinimą pageidaujama linkme. Taryba mano, kad be to pati atnaujinimo esmė tampa sunkiai suvokiama ir apčiuopiama. Taryba siūlo Gairių rengėjams išgryninti atnaujinimo tikslus ir siekiamybę ir pagal juos konstruoti visą Gairių turinį.
- Taryba pritaria nuomonei, kad gali būti svarstomas Bendrojo ugdymo pertvarkos klausimas, svarstant, kokios ir kiek klasių turi sudaryti pradinės, pagrindinės ir vidurinės mokyklos pakopas. Tarybos nariai supranta, kad, ankstinant mokyklinį amžių, toks svarstymas yra pagrįstas. Tačiau argumentacijos, kad Lietuvoje pradinis ugdymas yra praktiškai trumpiausias visoje ES, nepakanka - mokymosi pakopų pertvarka yra labai rimtas, įvairioms sritims įtakos turintis pokytis. Argumentacija turi būti įtikinama; geriausiu atveju – išreikšta skaičiais, nurodančiais, kiek tokia pertvarka kainuos, kokias ir kaip palies mokyklas; mokytojus; kokių pareikalaus pokyčių mokyklų aprūpinime, mokymo (si) priemonių rengime ir gamyboje, kokios būtinos pertvarkos pedagogų profesiniame pasirengime. Taryba tikisi, kad bus pateikti argumentai dėl tokio pokyčio numatomos naudos. Be to, Tarybos nariai pasigedo priešmokyklinio ugdymo sąsajų su mokykliniu ugdymu atskleidimo. Tarybos nuomone, sąsajų akivaizdumas būtinas, siekiant įgyvendinti nepertraukiamo, visą gyvenimą trunkančio švietimo viziją. Taryba tikisi, kad, prieš imantis Ugdymo turinio atnaujinimo, būtinas viešas susitarimas ir juo pagrįstas sprendimas dėl Lietuvos Bendrojo ugdymo sistemos pakopų, bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo sąsajų su Bendruoju ugdymu.
- Taryba pritaria, kad, atnaujinant ugdymo turinį, būtina atsižvelgti į tarptautinius dokumentus, priimtus organizacijų, kurių nare yra mūsų valstybė. Svarbios yra ir tų organizacijų bei nepriklausomų užsienio ekspertų rekomendacijos Lietuvai. Tarybos nariai ypač palankiai vertina UNESCO ateities kompetencijų ir ateities ugdymo turinio

viziją. Vis dėl to, Taryba mano, kad labai svarbus ir Lietuvos ekspertų nuomonė bei kontekstas. Atnaujinant ugdymo turinį būtina atsižvelgti į mūsų pačių sukurtus ir patvirtintus dokumentus bei 30 metų švietimo sistemoje sukauptą patirtį. Taryba labai palankiai vertina LR Švietimo įstatymo preambulės įtraukimą į dokumentą, tačiau tolesnis dokumento tekstas neatskleidžia, kad ja vadovautasi ar kad jinai yra pateikiamų teiginių pagrindas. Manytina, kad Gairėse turėtų būti pasiremta Tautinės mokyklos koncepcijos, Geros mokyklos koncepcijos teiginiais ir tai turi akivaizdžiai matytis Gairėse. Gairės turi parodyti, kaip minėtieji dokumentai bus įgyvendinti. Ypač kalbant apie minėtuose dokumentuose atspindėtų vertybių diegimą atnaujintame Bendrajame ugdyme. Manytume, kad svarbi vertybė – diegti mokymosi visą gyvenimą sampratą; dėl to Tarybos nariai mano, kad Gairėse reikėtų vengti sampratos apie ugdymą kaip baigtinį rezultatą.

- Taryba pritaria, kad, siekiant atnaujinti Bendrojo ugdymo turinį, turi būti permąstyti ne tik dalykų turinys, jų integracija, bet ir gebėjimų, nuostatų ugdymas. Tarybos nariai pritaria, kad atnaujinant ugdymo turinį, svarbu išsaugoti dalykinę sistemą, bet svarbu ir numatyti atskirų dalykų ir atskirų sričių integraciją. Tačiau Tarybos nariai pasigedo dokumente aiškumo, kokio lygio ir kokiais aspektais ta integracija numatoma bei kokios išliks atskirų dalykų atskirose klasėse pozicijos. Be to, Taryba tikisi, kad sukonkretinus integraciją, bus paaiškinta ir integruoto ugdymo vertinimas. Kai kurie Tarybos nariai mano, kad, palikus tik dalykinio ugdymo sistemą, tarpdalykinės integracijos idėjos mokyklose gali neišsivirti. Kai kuriems Tarybos nariams iškilo klausimų dėl vieno ar kito dalykų atsiradimo (pradingimo) iš pateiktų dalykų sąrašo. Taryba mano, kad tokie klausimai gali iškilti ir kitiems dokumentą analizuojantiems ir svarstantiems; tad siūlo numatyti ir aiškiai Gairėse argumentuotai apibrėžti atskirų dalykų atsiradimo ugdymo turinyje sąlygas. Pavyzdžiui, Gairės gali pasiūlyti tam tikrą ugdymo turinio dalį, įtraukiant pageidaujamus dalykus, konstruoti pačioms mokykloms. Manytina, kad aiškus programų struktūros maketas (vizualizacija kaip schema) palengvintų supratimą, kaip Gairių rengėjai įsivaizduoja Bendrojo ugdymo struktūrą ir dalykų išsidėstymą joje.
- Tarybos nariai taip pat sutinka, kad kompetencijų samprata gali būti persvarstoma ir papildoma. Tarybos nariai neturėjo vieningos nuomonės dėl raštingumų sąvokos, atsiradusios šalia kompetencijų. Pageidautina, kad ši sąvoka būtų plačiau paaiškinta ir pakomentuota, kuo jos įvedimas mūsų dokumentuose palengvintų atnaujinimo idėjų įgyvendinimą praktikoje. Pateikiant šios sąvokos paaiškinimą ir įtraukimo į mūsų švietimo žodyną argumentaciją, svarbu paaiškinti, koku pagrindu sukuriamas ir patvirtinamas raštingumų sąrašas. Mat dabar Gairėse esantis sąrašas neargumentuotas

ir nepagrįstas. Tikimasi, kad sąrašas atspindėtų ne atskirų interesų grupių įtaką, bet Švietimo sistemos dalyvių bei Lietuvos valstybės poreikius.

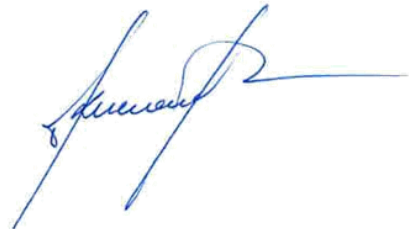
- Tarybos nariams iškilo klausimų dėl vertinimo sistemos pokyčio. Tarybos nariai pritaria, kad būtina peržiūrėti vertinimo sistemą, netgi mano, kad vertėtų svarstyti ir kardinalesnius pokyčius – tai platus laukas diskusijoms. Pati idėja vertinti įvairias vaikų veiklas – labai sveikintina. Tačiau aiškumo, kaip ketinama eliminuoti vertinimo, kaip mechanizmo, sukeliančio konkurenciją ir ribojančio vaikų, patiriančių mokymosi sunkumų, ateities perspektyvas, neigiamus padarinius, Taryba Gairėse nerado. Kaupiamojo vertinimo įdiegimas, kai kurių Tarybos narių nuomone, nėra pakankamai argumentuotas paaiškinant, kokią realią naudą jis suteiks; trūksta argumentų, įtikinančių, kad toks vertinimas netaps papildomu popieriniu darbu, neteikiančiu praktinės naudos. Liko neaišku, kiek toks vertinimas bus skaitmenizuotas ir panaudotinas stojant į aukštąsias mokyklas.
- Taryba pritaria Gairėse atspindėtu siekiu Bendrojo ugdymo turinį orientuoti asmens ir valstybės gerovės kūrimo kryptimi. Tačiau pasigedo platesnio paaiškinimo, kaip ši gerovė suprantama – tuo labiau, kad buvo pateikti keli skirtingi tarptautiniai dokumentai, skirtingai interpretuojantys gerovės sąvoką. Tarybos nuomone, būtų klaidinga gerovę interpretuoti labiau EBPO ar Pasaulio ekonomikos forumo sampratos pavyzdžiu - kaip ekonominę gerovę. Taryba manytų, kad gerovė turi būti suprantama labiau humanistine prasme ir orientuota į asmens, bendruomenių, valstybės visapusę darną bei tvarumą.
- Tarybos nariai Gairėse pasigedo valstybės finansinių įsipareigojimų Ugdymo turinio atnaujinimo procesui ir, apskritai, Bendrajam ugdymui. Manytume, kad numatytų lėšų įvardijimas atskiriems atnaujinimo etapams padėtų suvokti ketinamas investuoti pajėgas ir atnaujinimo apimtis bei intensyvumą ir deramai įvertinti galimybę Gaires paversti praktika.
- Taryba pritaria ŠMM pozicijai, kad ugdymo turinio atnaujinimas negali būti apmąstytas, suprojektuotas ir diegiamas vien ŠMM darbuotojų ar jų pasamdytų ekspertų. Taryba visiškai palaiko ŠMM nuostatą, kad, prieš imantis pertvarkos veiksmų, turi būti parengtas ir viešai, įvairiais lygmenimis apsvarstytas, suderintas bei didesnės dalies svarstyme dalyvavusių grupių bei asmenų pritarimą gavęs dokumentas, kurį galima būtų įvardinti Gairėmis. Taryba siūlo atsižvelgti į jau gautas pastabas, koreguoti Gaires ir jas pateikti įvairioms švietimo institucijoms, organizacijoms bei interesų grupėms svarstyti bei teikti siūlymus iki numatyto termino.
- Gairėmis, kaip dokumentu, atspindinčiu numatomas Bendrojo ugdymo turinio raidos kryptis ir pertvarkas, Tarybos nuomone, turėtų vadovautis įvairios darbo grupės bei

pagal Gaires turi būti rengiami ir tvirtinami Bendrojo ugdymo kaitą numatantys dokumentai. Taryba numato vadovautis Gairėmis, pritardama Tarybos svarstymui pateikiamus dokumentus, tarp jų ir Bendrąsias ugdymo programas. Tad Taryba tikisi, kad Gairės bus pakankamai aiškus, konkretus, praktiškai pritaikomas dokumentas, turintis akivaizdžią struktūrą bei nuoseklumą, atskleidžiantį atnaujinimo etapus bei įvardintus autorius, su kuriais būtų galima tiesiogiai tartis, kalbėti, diskutuoti.

- Taryba tikisi, kad Gairių galutinis variantas bus pateiktas Tarybai pritarti.

2018 10 29 d. įvykusiame Bendrojo Ugdymo Tarybos posėdyje ŠMM viceministras Gražvydas Kazakevičius įsipareigojo, kad Tarybos nariai bus supažindinti su visais Bendrojo ugdymo turinį liečiančiais pertvarkymų, kaitos projektais bei bus kviečiami pareikšti savo nuomonę ir pritarimą svarbiausiais klausimais. Taryba, atsižvelgdama į šį įsipareigojimą ir jausdama atsakomybę už Lietuvos švietimo kaitą ir raidą, kviečia Lietuvos visuomenę, įvairias organizacijas, bendrijas, interesų grupes, atskirus asmenis įsitraukti į planuojamų švietimo permainų bei Bendrojo ugdymo turinio Gairių svarstymą ir aktyviai teikti siūlymus bei rekomendacijas. Šiuo metu, neveikiant Švietimo Tarybai, Bendrojo ugdymo taryba ryžtasi imtis dialogo skatintojų, tarpininkavimo tarp visuomenės ir Švietimo ir Mokslo ministerijos vaidmens pareikšdama, kad tik visuotinai aptartos ir didesnės dalies diskusijų dalyvių patvirtinimą gavusios Gairės bus Tarybos narių pripažintos ir joms bus pritarta.

Bendrojo Ugdymo Tarybos pirmininkas Rolandas Kučiauskas

Bendrojo Ugdymo Tarybos pirmininko pavaduotoja Jūratė Ltvinaitė.

Nariai:

Rasa Agintienė
Eglė Ganda Bogdaniienė
Sigita Girdzijauskienė
Valdonė Indrašienė
Audrius Jurgelevičius
Vaiva Juškienė

Vytautas Kantauskas
Kęstutis Mikolajūnas
Darius Mockus
Regina Rudalevičienė
Saulius Žukas